

İYİ PARTİ GRUP BAŞKANLIĞI

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

2013-2015 yıllarında kamuoyunda “çözüm/açılım süreci” olarak anılan dönem yürütülmüştür. Bu dönemde 6551 sayılı Terörün Sona Erdirilmesi ve Toplumsal Bütünleşmenin Güçlendirilmesine Dair Kanun çıkarılmıştır. Kanun’un hazırlanma ve uygulanma süreçlerinin bütün yönleriyle incelenmesi gerekmektedir. Bu Kanunun 4’üncü maddesinin ikinci fıkrasıyla süreçte görev alan kişilere hukuki, idari ve cezai sorumsuzluk tanınmıştır. Bu hükmün kapsamının, kimler hakkında uygulandığının ve fiili sonuçlarının tespit edilmesi gerekmektedir.

Terör örgütüne yönelik operasyonların yapılmaması veya ertelenmesi yönünde herhangi bir talimat verilip verilmediği araştırılmalıdır. Örgütün şehir merkezlerinde silah ve patlayıcı yığmasına hangi kararların ve ihmallerin zemin hazırladığı belirlenmelidir. Hendek kazılmasına ve barikat kurulmasına neden zamanında müdahale edilmediği ortaya çıkarılmalıdır.

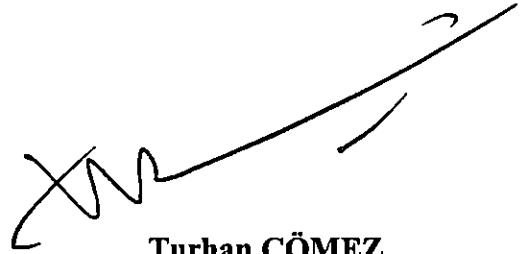
2015 yılında İç Güvenlik Paketi olarak bilinen “Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı”nın görüşülmeyen 63 maddesi komisyona geri çekilmiştir. Bu kararın güvenlik politikalarına ve terörle mücadele kapasitesine etkileri incelenmelidir.

Hendek ve barikat operasyonlarında şehit olan asker, polis, jandarma ve güvenlik korucularımızın kesin sayısı belirlenmelidir. Bu kayıplarla dönemin siyasi ve idari kararları arasındaki illiyet bağı araştırılmalıdır. Siyasi, idari ve hukuki sorumluluğu bulunan kişiler tespit edilmelidir.

5 Ağustos 2026 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan 2/3793 esas numaralı kanun teklifinin 10’uncu maddesinde benzer bir sorumsuzluk hükmüne yer verilmiştir. Bu hükmün doğurabileceği hukuki, siyasi ve güvenlik sonuçları da ortaya konulmalıdır. Bu amaçlarla Anayasa’nın 98’inci maddesi ile Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü’nün 104 ve 105’inci maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederiz.

Uğur POYRAZ
Antalya Milletvekili
İYİ Parti Grup Başkanvekili

Turhan ÇÖMEZ
Balıkesir Milletvekili
İYİ Parti Grup Başkanvekili

GEREKÇE

Türkiye Cumhuriyeti'nin terörle mücadelesinde en ağır meskun mahal operasyonlarından birine dönüşen hendek ve barikat süreci, yalnızca terör örgütünün silahlı kalkışmasının değil; bu kalkışmanın hangi siyasi kararlar, idari talimatlar, güvenlik politikaları ve hukuki koruma mekanizmaları altında büyüyebildiğinin de bütün yönleriyle araştırılmasını zorunlu kılmaktadır. Devletin egemenlik yetkisinin bazı il ve ilçelerde fiilen aşındırıldığı, cadde ve sokaklara patlayıcı yerleştirildiği, silah ve mühimmat depolandığı ve kamu görevlileriyle vatandaşların hedef alındığı bir dönemin hesabı, yalnızca tetiği çeken teröristler üzerinden görülemez. Terör örgütüne zaman, alan ve tahkimat imkânı sağlayan siyasi ve idari karar zinciri de açığa çıkarılmalıdır.

10 Temmuz 2014 tarihinde kabul edilen 6551 sayılı Terörün Sona Erdirilmesi ve Toplumsal Bütünleşmenin Güçlendirilmesine Dair Kanunla; Bakanlar Kuruluna siyasi, hukuki, sosyoekonomik alanları başta olmak üzere son derece geniş tedbirler alma; yurt içindeki ve yurt dışındaki kişi, kurum ve kuruluşlarla temas kurma ve bu amaçla kişiler görevlendirme yetkisi vermiştir. Bu Kanun'un 4'üncü maddesinin ikinci fıkrasında ise, kanun kapsamındaki görevleri yerine getiren kişilerin bu görevleri nedeniyle hukuki, idari veya cezai sorumluluğunun doğmayacağı hükme bağlanmıştır.

Hukuka uygun bir kamu görevini yerine getiren kişinin zaten genel hukuk kurallarıyla korunduğu açıktır. Buna rağmen ayrıca ve sınırsız ifadelerle bir sorumsuzluk hükmü kurulması, asıl olarak görevin sınırını aşan, ihmal oluşturan veya hukuka aykırılık taşıyan fiillerin gelecekte denetlenmesini engelleme tehlikesi doğurmuştur. Kanun'un gerekçesinde süreçte görev alan kişilerin ileride yaptırım tehdidiyle karşılaşmamasının amaçlandığının belirtilmesi, bu hükmün tesadüfen değil, bilinçli biçimde bir hesap sorulamazlık alanı oluşturmak üzere tasarlandığını göstermektedir.

Aradan geçen yıllara rağmen 6551 sayılı Kanun kapsamında kimlerin görevlendirildiği, hangi görevlerin verildiği, hangi toplantılara kimlerin katıldığı ve sorumsuzluk hükmünden fiilen kimlerin yararlandığı milletin önüne konulmamıştır. Görev belgeleri, toplantı tutanakları ve güvenlik değerlendirmeleri açıklanmazken şehit ailelerinden bu karanlık dönemi sorgulamadan kabullenmeleri beklenmiştir. Üstelik siyasi süreç sona ermiş olsa da 6551 sayılı Kanun açık bir ilga hükmüyle yürürlükten kaldırılmamıştır. Bu, hukuk devleti değil; sorumluluğu belirsizleştirerek hesabı zamana yayma anlayışıdır.

Dönemin Tunceli valisinin, çözüm sürecinde bazı yasal ve resmî hususların esnetildiğini açıkça ifade etmesi; hangi mevzuat hükümlerinin, hangi makamların talimatıyla, hangi olaylar bakımından ve ne ölçüde esnetildiğinin araştırılmasını zorunlu kılmaktadır. Bu uygulamaların kolluk kuvvetlerinin suçları önleme, terör örgütüne müdahale etme ve kamu düzenini sağlama yükümlülüklerini etkileyip etkilemediği açıklığa kavuşturulmalıdır.

Aynı dönemde kamuoyunda "İç Güvenlik Paketi" olarak bilinen tasarının 67 maddesi Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda kabul edilmiş, görüşülmeyen 63 maddesi komisyona geri çekilmiştir. Şehirlerde örgütsel tahkimatın arttığı bir süreçte güvenlik

mevzuatının neden parçalandığı, geri çekilen maddelerin güvenlik kapasitesine etkisi ve siyasi taktik uğruna sahadaki risklerin ötelenip ötelenmediği araştırılmalıdır.

2015 yılının ikinci yarısından itibaren Sur, Cizre, Silopi, Nusaybin, Şırnak, İdil, Yüksekova ve başka yerleşimlerde kazılan hendekler, kurulan barikatlar ve yerleştirilen el yapımı patlayıcılar bir gecede ortaya çıkmamıştır. Devletin istihbarat, kolluk ve mülki idare birimlerinin hangi tarihte neyi bildiği; operasyon taleplerinin hangi makamlarca reddedildiği veya ertelendiği; silah ve patlayıcı sevkiyatına neden zamanında müdahale edilmediği belgeleriyle ortaya çıkarılmalıdır.

Hendek ve barikat çatışmalarındaki kayıplar hakkında resmî kaynaklarda aynı kapsamı ölçmeyen farklı rakamlar bulunmaktadır. Anayasa Mahkemesi kararlarında on bir şehirde yürütülen geniş çaplı operasyonlarda “beş yüze yakın güvenlik görevlisinin” şehit olduğu belirtilmiştir. Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda 793 asker ve polis rakamı dile getirilmiş; İçişleri Bakanlığı 22 Temmuz 2015 sonrasındaki bütün PKK saldırıları için 859 güvenlik görevlisinin şehit olduğunu açıklamış; bir Meclis komisyonunda ise barikat ve hendek dönemi bakımından yalnızca özel harekât personeline ilişkin 102 şehit kaydı aktarılmıştır. Bu rakamların kapsamları farklıdır ve birbirinin yerine kullanılamaz.

Bu nedenle yalnızca hendek ve barikat operasyonlarında şehit olan askerlerimizin kesin sayısı, kamuoyuna açıklanmış tek, birleşik ve denetlenebilir bir resmî liste üzerinden bugün dahi ortaya konulamamaktadır. Asker, jandarma, polis ve güvenlik korucusu ayrımını; şehadet tarihini, yerini, birlik ve operasyon bilgisini içeren müşterek bir kayıt sunulmaması başlı başına bir şeffaflık ve hesap verme ayıbıdır. Her bir rakam bir evladın, eşin, babanın ve annenin hayatıdır. Şehitlerimizin sayısını dahi tartışmalı bırakan bir yönetim anlayışı, şehit ailelerine karşı tarihî ve vicdani sorumluluğunu yerine getirmiş sayılamaz.

Kurulacak Araştırma Komisyonu; Millî Savunma Bakanlığı, Genelkurmay Başkanlığı, İçişleri Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü, Millî İstihbarat Teşkilatı Başkanlığı, Sosyal Güvenlik Kurumu, Adalet Bakanlığı ve ilgili valiliklerden ortak veri istemelidir. Her şehit için kimlik, rütbe, kurum, birlik, şehadet tarihi ve yeri, olay türü, operasyon adı, görev emri, soruşturma ve şehitlik kayıtları tek bir veri setinde birleştirilmelidir. Kurumlar arasındaki parçalı kayıt düzeni gerçeğin saklanması gerekçe yapılamaz.

Ayrıca güvenlik birimlerinin operasyon talepleri, valilik ve bakanlık yazışmaları, MİT değerlendirmeleri, toplantı tutanakları, emir ve genelgeler, 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun kapsamındaki soruşturma izni dosyaları, savcılık kararları ve teftiş raporları incelenmelidir. Güvenlik güçlerinin şehit olması sonrasında karar alıcılar hakkında adli veya idari inceleme başlatılıp başlatılmadığı; başlatılmadıysa bunun 6551 sayılı Kanun’daki sorumsuzluk hükmünden, soruşturma izni mekanizmasından, belge gönderilmemesinden, devlet sırrı gerekçesinden veya fiilî siyasi baskıdan kaynaklanıp kaynaklanmadığı tespit edilmelidir.

Kamuya açık kaynaklarda, belirli bir şehit ölümüyle 6551 sayılı Kanun’un 4’üncü maddesinin ikinci fıkrasından yararlanan belirli bir kişi arasında kesinleşmiş yargısal illiyet bağı kuran bir karar bulunmaması, siyasi ve idari sorumluluğun ortadan kalktığı anlamına gelmez. Aksine, böyle bir bağın bugüne kadar yargısal ve idari denetime konu edilmemiş olması,

araştırmanın neden zorunlu olduğunu göstermektedir. Meclis'in görevi hüküm kurmak değil; hüküm kurulmasını engelleyen karar, talimat, ihmal ve koruma mekanizmalarını bütün belgeleriyle açığa çıkarmaktır.

5 Ağustos 2026 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan 2/3793 esas numaralı Millî Dayanışma ve Toplumsal Bütünleşmenin Güçlendirilmesine Dair Kanun Teklifi, geçmişteki bu hatadan ders alınmayarak aynı yöntemi yeniden üretmektedir. Teklifin 10'uncu maddesinin ikinci fıkrasında, Kanun'un amaç ve faaliyetleri kapsamında verilen görevleri yerine getiren kişilerin bu görevleri nedeniyle hukuki, idari veya cezai sorumluluğunun doğmayacağı hükme bağlanmaktadır. Madde gerekçesinde bu güvencenin, Millî Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonu üyeleri dâhil tüm görevlileri kapsadığı açıkça ifade edilmektedir.

Millî Dayanışma ve Toplumsal Bütünleşmenin Güçlendirilmesine Dair Kanun Teklifinde öngörülen hukuki, idari ve cezai muafiyet hükmünün kapsamı ve sınırları açık biçimde belirlenmemiştir. Özellikle silahların teslimi ve teslim alınması sürecinde ortaya çıkabilecek ihmal, eksiklik veya gerçeğe aykırı tespitlerin bu koruma kapsamına girip girmeyeceği belirsizdir. Terör örgütüne ait bütün silahların teslim edilmemesi, teslim edilen silahların sayısı ve niteliğinin eksik kayda geçirilmesi, silahların kullanılamaz hâle getirilip getirilmediğinin doğru denetlenmemesi, teslim tutanaklarının gerçeğe aykırı düzenlenmesi veya örgütün elinde silah bırakıldığının bilinmesine rağmen sürecin tamamlanmış gibi gösterilmesi hâllerinde sorumluluğun oluşup oluşmayacağı belirsizdir. Görevin usulüne uygun yerine getirilmesi ile ağır ihmal, görevi kötüye kullanma, gerçeğe aykırı belge düzenleme veya bilinçli biçimde eksik işlem tesis etme gibi durumlarda uygulanacak sorumsuzluk hükmü, kamu görevlilerini ve süreçte görev alan diğer kişileri denetim dışına çıkarabilecek; ileride ortaya çıkabilecek ağır güvenlik sonuçlarının hesabının sorulmasını engelleyebilecektir.

2014 yılındaki Kanunla getirilen sorumsuzluk hükmünün, 2026 yılında verilen Kanun'da bütün "amaç ve faaliyetleri" kapsamındaki görevlere yayılması, sınırları daha da belirsiz bir koruma alanı doğurmaktadır. Kimlerin görevlendirileceği, hangi fiillerin görevin icrası sayılacağı ve hukuka aykırı emir ile görev ihmalî hâllerinin nasıl ayrılacağı açıklanmadan kurulacak bir sorumsuzluk zırhı, hukuk devletinin değil, başta kamu görevlileri olmak üzere görev alan kişilerin Anayasa, meri mevzuat ve vicdanlarına aykırıdır. Geçmişte hesabı verilmemiş bir hükmün bugün daha geniş biçimde tekrar edilmesi kabul edilemez.

Hiçbir kanun; yaşam hakkını koruma yükümlülüğünü, kamu gücünün hukuka bağlılığını ve ağır ihmallerin etkili biçimde soruşturulması zorunluluğunu ortadan kaldıramaz. Yasama organı, hukuka uygun görevi güvence altına alabilir; fakat suç teşkil eden fiili, görevi kötüye kullanmayı, bilinçli ihmalî veya siyasi talimatla kamu güvenliğinin zaafa uğratılmasını sınırsız bir sorumsuzluk alanına dönüştüremez. Meclis, yürütmenin geçmiş ve gelecekteki tercihlerine peşinen beraat belgesi düzenleyen bir noter makamı değildir.

Bu araştırma; dönemin Bakanlar Kurulu üyelerinin, ilgili bakanlık ve valilik yetkililerinin, güvenlik bürokrasisinin ve çözüm sürecinde görevlendirilen kişilerin dinlenmesini; görevlendirme ve harcamaların açıklanmasını; operasyon yapmama veya geciktirme talimatlarının kaynağının belirlenmesini; terör örgütünün şehir tahkimatı ile

sonradan verilen şehitler arasındaki askerî, kriminal, idari ve siyasi illiyet bağının uzman raporlarıyla incelenmesini sağlamalıdır.

Aynı şekilde 2/3793 esas numaralı teklifin hazırlanma sürecinde hangi kurum ve şahısların görüşünün alındığı, sorumsuzluk hükmünün neden gerekli görüldüğü ve hangi kişi gruplarını korumayı amaçladığı da Meclis denetimine açılmalıdır. Hiçbir milletvekili, önüne konulan bir metne attığı imzayı talimat, parti disiplini veya siyasi sadakat gerekçesiyle milletin denetiminden kaçırılmaz. Atılan her imza, doğuracağı sonuçların siyasi ve tarihî sorumluluğunu da taşır.

Şehitlerimizin kanı üzerinde yükselen hiçbir siyasi hesap, kanun maddeleri arasına saklanarak temize çıkarılamaz. Bir dönem “süreç” denilerek operasyonların ertelenmesi, örgütün şehirleri silahlandırmasına göz yumulması ve ardından ağır bedelin askerimize, polisimize, jandarmamıza, güvenlik korucumuza ve vatandaşımıza ödetilmesi iddiaları aydınlatılmadan yeni bir sorumsuzluk hükmü getirilemez. Önce geçmişin hesabı verilmeli, sonra milletin geleceğine ilişkin karar alınmalıdır.

Kanun süreçteki sorumluları koruyabilir; fakat millî iradenin tecelligâhında hesap vermesine engel olamaz. Bu hesap hukukun ve millet egemenliğinin hesabıdır. Şehit ailelerinin adalet talebi karşılanmadan ve sorumluluk zinciri açıklanmadan bu dosya kapanmış sayılamaz.